

Dolnośląski Barometr Planów i Aspiracji Młodzieży

Wrocław 2026

Charakterystyka badania

Badanie stanowi odpowiedź na potrzebę dostarczenia wiarygodnych i porównywalnych w czasie danych dla polityk oświatowych, programów doradztwa zawodowego i regionalnych strategii rozwoju zasobów ludzkich, a także dla praktyk szkolnych i interwencji wspierających wyrównywanie szans edukacyjnych.

W ujęciu strategicznym „Barometr” jest odpowiedzią na konieczność lepszego dopasowania oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz na rosnące oczekiwania społeczności lokalnych wobec instytucji oświatowych w celu wspólnego budowania kapitału ludzkiego w regionie.

Cel i problem badawczy

Cel badania: cykliczne, populacyjne narzędzie diagnostyczne do systematycznego rozpoznawania aspiracji edukacyjnych i planów zawodowych młodzieży kończącej klasy ósme szkół podstawowych oraz ostatnie klasy szkół ponadpodstawowych w woj. dolnośląskim, z przełożeniem na polityki oświatowe, rozwój systemu doradztwa zawodowego i planowanie oświatowe regionalne.

Model badania: ilościowy sondaż diagnostyczny online; dwa równoległe kwestionariusze (osobno dla szkół podstawowych i dla szkół ponadpodstawowych), z elementami porządkowania preferencji branż według agregatów PKD oraz pomiarem poczucia skuteczności (skala Likerta).

Organizacja pola: dystrybucja ankiet online poprzez dedykowane linki rozsyłane szkołom przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.

Skala realizacji (pomiar 2 pełny):

- oszacowana populacja: szkoły podstawowe **26 796** osób; szkoły ponadpodstawowe **23 694** osób (wg danych KO)
- udział: SP **n = 7 767 (29%** planowanych); szkoły ponadpodstawowe **n = 3 544 (15%** planowanych)

Unikatowość podejścia: Badanie „Barometr” ma charakter **badania populacyjnego** (z próbą dotarcia do całej populacji uczniów wskazanych roczników), realizowanego w oparciu o kanał systemowy (Kuratorium Oświaty we Wrocławiu). W przeciwieństwie do badań na próbach reprezentatywnych lub lokalnych, taki model pozwala budować **porównania między powiatami i typami szkół**, identyfikować „białe plamy” w danych oraz planować interwencje w oparciu o mapę zróżnicowań terytorialnych. Z perspektywy WZK to narzędzie nie tylko opisowe, ale **monitorujące i zarządcze** – zaprojektowane do cyklicznego powtarzania i śledzenia trendów.

Odbiorcy

- uczestniczące w badaniu szkoły
- gminy
- jednostki samorządu terytorialnego
- Urząd Marszałkowski

- Dolnośląski Kurator Oświaty
- uczelnie wyższe

Metodyka i główne wnioski

Perspektywa wderożeniowa

Dane z badania „Barometr” działają jak „system wczesnego ostrzegania” dla ekosystemu edukacja–rynek pracy. Badanie nie jest jednorazową diagnozą, tylko narzędziem, które – — prowadzone cyklicznie — pozwala: (1) monitorować zmiany aspiracji w czasie, (2) identyfikować obszary wysokiej niepewności decyzyjnej, (3) porównywać zróżnicowania terytorialne i kapitałowe (rodzinne) oraz (4) planować systemy doradztwa zawodowego i (5) podejmowanie szybkich działań tam, gdzie ryzyko „utknięcia” (brak decyzji, słabe dopasowanie, migracje) jest największe.

W raporcie mocno wybrzmiewa też kontekst regionalny. Dolny Śląsk jest wewnętrznie zróżnicowany (metropolia i subregiony peryferyjne), co przekłada się na nierówny dostęp do usług edukacyjnych i doradczych, a w konsekwencji — na nierówności w szansach i trajektoriach młodzieży.

Rezultaty badania

- Badanie ma charakter **sondażu diagnostycznego online**, nastawionego na skalę oraz porównania pomiędzy grupami i obszarami (płeć, miejsce zamieszkania, typ szkoły, kapitał rodzinny).
- Narzędzia obejmują dwa kwestionariusze (SP i ponadpodstawowe) i pozwalają analizować: wybory edukacyjne, aspiracje docelowego wykształcenia, preferencje branżowe i stanowiskowe oraz mobilność.
- Raport dostarcza materiału do tworzenia **polityk publicznych i praktyk instytucjonalnych**, a nie tylko do opisu: planowanie sieci szkół, różnicowanie VET, kierowanie zasobów wsparcia.
- Wiedza z badania jest kluczowa dla **rozwoju systemu doradztwa zawodowego w regionie**.

Kluczowe ustalenia

1) Uczniowie klas ósmych: wybór szkoły i logika (nie)decyzji

Najczęściej deklarowanym wyborem po szkole podstawowej jest **liceum (45,9%)**, następnie **technikum (31,1%)**, a **szkoła branżowa I stopnia** pozostaje wyborem relatywnie rzadkim (**8,0%**). Jednocześnie wysoki jest odsetek uczniów, którzy **jeszcze nie wiedzą** (14,9%).

Ważne są różnice płci: dziewczęta częściej wybierają liceum, chłopcy częściej technikum i częściej deklarują branżową; u chłopców także częściej pojawia się brak decyzji.

2) Uczniowie szkół podstawowych: orientacje zawodowe i wysoka niepewność „branżowa”

W obszarze preferencji branż przyszłej pracy duża część uczniów szkół podstawowych nie ma sprecyzowanych planów (raport wskazuje **32,1%** braku decyzji co do branży). Wśród określonych preferencji wyróżnia się **zdrowie i opieka społeczna**, dalej m.in. **inne usługi** oraz **informacja i komunikacja**.

3) Uczniowie szkół podstawowych: mobilność — między zakorzenieniem a migracją

W deklaracjach miejsca pracy po SP widać jednocześnie (a) znaczące zakorzenienie lokalne i regionalne oraz (b) realny komponent migracyjny: część młodzieży rozważa pracę poza

regionem lub za granicą, przy jednocześnie wysokim odsetku braku decyzji. Różnice płci są wyraźne: wyjazd za granicę częściej deklarują mężczyźni (w raporcie: **27,4% M vs 18,3% K** dla szkół podstawowych).

4) Uczniowie szkół ponadpodstawowych: napięcie „studia–praca–brak decyzji”

Raport pokazuje, że po szkole ponadpodstawowej decyzje są silnie zróżnicowane przez **typ szkoły**: np. w liceach ogólnokształcących dominuje orientacja na kontynuację nauki: tylko 4,8% respondentów zamierza po skończeniu szkoły podjąć pracę (a jednocześnie licealiści w najwyższym stopniu mają sprecyzowane plany dotyczące dalszego kształcenia – 90,7% uczniów wie, co zamierza); w szkołach branżowych duży odsetek planuje rozpocząć pracę (**42,8%**), podczas gdy w technikach częściej współwystępuje plan studiów (dziennych i zaocznych) oraz podjęcia pracy. Ważny jest też odsetek braku skonkretyzowanych zamiarów (np. **20,2%** w technikach; **19,2%** w szkołach branżowych).

4a) Typ szkoły jako najsilniejszy „filtr” decyzji po ukończeniu edukacji

Wyniki wskazują, że deklaracje młodzieży nie układają się w jeden wspólny wzór – są silnie segmentowane przez **typ szkoły**, który działa jak instytucjonalny „korytarz możliwości”:

- **Liceum ogólnokształcące** – dominuje orientacja akademicka, przy relatywnie wysokim poziomie sprecyzowania dalszych planów; część uczniów pozostaje jednak w strefie „nie wiem”, zwłaszcza w pytaniach o przyszłą branżę i miejsce pracy.
- **Technikum** – widoczna jest logika „podwójnego scenariusza” (studia i/lub praca), a także istotna grupa osób bez domkniętej decyzji. To segment, w którym szczególnie dobrze działają pomosty: staże, dualność, krótkie projekty branżowe oraz doradztwo procesowe.
- **Szkoła branżowa I stopnia** – wyraźniej zaznacza się orientacja na szybkie wejście na rynek pracy, ale równolegle obecna jest niepewność co do dalszego rozwoju (ścieżki kontynuacji, mobilność, stabilizacja). To segment szczególnie wrażliwy na jakość współpracy szkoła–pracodawcy i na warunki pierwszego zatrudnienia.

5) Ponadpodstawowe: obraz aspiracji zawodowych i „profil stanowiskowy”

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych widać silne aspiracje do ról o wyższej autonomii: największą grupą (spośród tych, którzy potrafią wskazać) są osoby chcące pracować jako **specjalista/menadżer (33,6%)**, istotny jest też komponent przedsiębiorczości (**17,1%**). Jednocześnie bardzo wysoki jest poziom niepewności: **35,4%** odpowiada „jeszcze nie wiem” w pytaniu o charakter przyszłej pracy.

6) Ponadpodstawowe: preferencje branżowe i zaskakująco niska atrakcyjność pracy w „oświacie”

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych najwyższy jest odsetek niezdecydowanych (**25,6%**). Wśród konkretnych wskazań pojawiają się m.in. **zdrowie i opieka społeczna (12,5%)**, **inne usługi (10,4%)**, **informacja i komunikacja (5,7%)**, **finanse i ubezpieczenia (5,2%)**. Niskie jest wskazanie sektora oświatowego (**2,0%** w tej grupie).

7) Ponadpodstawowe: mobilność — prawie połowa myśli o regionie, ale 30% „nie wie”

W deklaracjach miejsca pracy po szkole ponadpodstawowej niemal połowa badanych planuje pozostać w regionie (łącznie **47,8%**: miejsce zamieszkania + Dolny Śląsk), ale bardzo duża grupa nadal **nie ma sprecyzowanych planów (30,6%)**, a **12,9%** rozważa pracę za granicą.

Różnice typu szkoły są znaczące: w branżowych i technikach ponad połowa planuje zostać na Dolnym Śląsku, w liceach — ok. 42%, przy jednocześnie wyższym odsetku „nie wiem” w liceach.

Interpretacja wyników

1. **Największym zasobem „Barometru” jest porównywalność i warstwa terytorialna:** można nie tylko „opisać młodzież”, ale wskazać gdzie (i w jakich grupach) kumuluje się niepewność i jakie to ma konsekwencje dla sieci szkół, doradztwa i planowania oferty VET.
2. **Wysoki odsetek „nie wiem” jest wynikiem wdrożeniowym, a nie „brakiem danych”:** to twardy sygnał, że potrzebne są rozwiązania, które domykają proces decyzyjny (doradztwo, ekspozycja branż, praktyki/staże, informacje o rynku pracy), a nie tylko kampanie informacyjne.
3. **Napięcie „studia–praca–niepewność” różnicuje się silnie wg typu szkoły,** co oznacza, że interwencje powinny być profilowane (inne dla branżowej, inne dla technikum, inne dla liceum), zwłaszcza w obszarze mostów do pracy i jakości informacji o ścieżkach.

Ograniczenia

- **Responsywność i możliwe odchylenia struktury:** uzyskany zwrot (różny w SP i ponadpodstawowych) może oznaczać, że pewne grupy szkół/uczniów są w danych nad- lub niedoreprezentowane; w kolejnych pomiarach kluczowe będzie wzmocnienie udziału i równomiernego pokrycia terytorialnego.
- **Tryb online:** forma ankiety internetowej zwiększa skalę i sprawność badania, ale niesie ryzyko wykluczeń (dostęp, kompetencje cyfrowe) oraz różnic w warunkach wypełniania (czas, wsparcie nauczyciela).
- **Deklaratywność danych:** odpowiedzi dotyczą planów i aspiracji (a nie zachowań), dlatego interpretacja powinna uwzględniać, że część wyborów może się zmieniać w czasie pod wpływem czynników rodzinnych, szkolnych i rynkowych.
- **Wysoki udział „nie wiem”:** to kluczowy wynik diagnostyczny, ale jednocześnie ryzyko wdrożeniowe — bez wzmocnienia doradztwa procesowego i „domykania decyzji” w szkołach kolejny pomiar może utrzymywać podobny poziom niepewności.

Skalowalność narzędzia i znaczenie cyklicznych pomiarów

Z perspektywy WZK Barometr ma wysoką **skalowalność**: rdzeń kwestionariusza i logika raportowania mogą być przeniesione do innych województw bez utraty porównywalności, o ile utrzyma się trzy warunki brzegowe:

- badanie na **progach decyzyjnych** (ostatnie klasy szkoły podstawowej oraz szkół ponadpodstawowych),
- **spójny zestaw pytań** (rdzeń)
- dystrybucja przez kanał systemowy (np. strategiczna rola wsparcia Kuratorium) z realnym zwrotem wyników do szkół.

Waga takich pomiarów nie sprowadza się do jednorazowej diagnozy – kluczowa jest **cykliczność**, która pozwala odróżniać trwałe wzory od „szumu” jednego rocznika, śledzić trendy (np. wzrost niepewności decyzyjnej, przesunięcia preferencji branżowych, zmiany skłonności migracyjnych) oraz oceniać, czy wdrażane działania (doradztwo, wzmocnienie VET, mosty szkoła–praca) przynoszą mierzalną zmianę.

W efekcie Barometr może pełnić rolę wspólnego, ponadregionalnego standardu monitorowania aspiracji młodzieży – narzędzia, które wspiera planowanie edukacyjne i politykę rynku pracy w oparciu o dane, a nie o intuicję.

Rekomendacje

Rekomendacje z badania „Barometr”: szkoły podstawowe

Domykanie decyzji edukacyjnej w klasach VIII

Wprowadzenie: Barometr pokazuje, że wybór ścieżki po SP jest spolaryzowany (LO 45,9%, technikum 31,1%, szkoła branżowa 8,0%), a jednocześnie istotna grupa uczniów pozostaje bez decyzji (14,9%). W obszarze branży przyszłej pracy wysoka jest też kategoria „nie wiem” (32,1%). Oznacza to, że na poziomie szkoły podstawowej kluczowym zadaniem nie jest tylko „poinformować o typach szkół”, ale pomóc uczniom **przełożyć ogólne aspiracje na wybór**, który ma konsekwencje dla kolejnego etapu edukacji i sposobu wejścia na rynek pracy.

Cel: zmniejszyć odsetek uczniów pozostających bez decyzji oraz zwiększyć jakość (konkretność i spójność) wyboru szkoły ponadpodstawowej i wstępnej orientacji zawodowej.

Działania – przesłanki wdrożeniowe:

- Doradztwo w SP powinno być ukierunkowane na **domykanie procesu decyzyjnego**, rozumianego jako przejście od „nie wiem” do „wybieram (z uzasadnieniem)”, a nie jako jednorazowa konsultacja.
- Szkoła powinna zapewnić uczniom **minimalny, porównawczy obraz** LO/technikum/branżowej (różne logiki uczenia się i różne scenariusze po ukończeniu), w tym informację o możliwości zmiany ścieżki, żeby wybór nie był postrzegany jako „punkt bez powrotu”.
- Warto traktować odpowiedź „nie wiem” jako **wskaźnik potrzeby wsparcia**, a nie deficyt ucznia: to sygnał, że decyzja wymaga czasu, struktury i rozmowy w bezpiecznym środowisku.
- Niezbędne jest uwzględnienie roli **rodziców/opiekunów**: w wielu rodzinach to oni współdecydują (wprost lub pośrednio) o wyborze szkoły, dlatego szkoła powinna umożliwiać spójny przepływ informacji i redukcję mitów (np. o „prestżu” ścieżek).

Minimalne mierniki: spadek odsetka „nie wiem” w decyzji o typie szkoły i w pytaniu o branżę; wzrost odsetka uczniów deklarujących spójny wybór (wybór główny + alternatywa / uzasadnienie).

Horyzont + odpowiedzialni: 1 semestr; dyrektor + doradca zawodowy + wychowawcy klas VIII.

Rekomendacje z badania „Barometr”: szkoły ponadpodstawowe

Segmentacja wsparcia według typu szkoły: LO – technikum – branżowa

Wprowadzenie: wyniki badania „Barometr” pokazują, że decyzje edukacyjne/zawodowe po szkole ponadpodstawowej silnie **różnicuje typ szkoły**. W szkołach branżowych duża część uczniów planuje rozpocząć pracę (42,8%), ale równolegle utrzymuje się istotny odsetek braku skonkretyzowanych zamiarów (19,2%). W technikumach współwystępują plany studiów (dienne 22,0%, zaoczne 19,7%) i pracy (32,5%), przy 20,2% braku decyzji. Po liceach ogólnokształcących ponad 95% absolwentów, chce podjąć studia. To oznacza, że wsparcie powinno być projektowane jako zestaw **różnych ścieżek przejścia**, a nie jeden program „dla wszystkich”.

Cel: profilować działania szkoły do dominujących trajektorii uczniów (w zależności od typu szkoły) oraz zredukować „brak decyzji” w klasach kończących.

Działania – przesłanki wdrożeniowe:

- Doradztwo i działania informacyjne powinny być projektowane **odrębnie dla LO, technikum i branżowej**, ponieważ każda z tych instytucji wytwarza inną strukturę szans i inny „horyzont decyzji”.
- W LO wsparcie powinno wzmacniać **realistyczne scenariusze przejścia** (w tym alternatywy wobec studiów i przygotowanie do wyborów edukacyjnych), a także pomagać uczniom doprecyzować branżę i miejsce przyszłej aktywności (w danych widoczna jest niepewność w tych obszarach).
- W technikumach priorytetem jest praca z **dwutorowością** (studia i/lub praca) oraz budowanie świadomości, że decyzje mogą być etapowe; ważne jest też osadzenie tych decyzji w realiach regionalnego rynku pracy.
- W szkołach branżowych nacisk powinien padać na **jakość wejścia do pracy** oraz perspektywę rozwoju kwalifikacji (żeby przejście do pracy nie oznaczało „zamknięcia” dalszej edukacji), co wzmacnia zarówno stabilność zatrudnienia, jak i długofalowe szanse rozwojowe.

Minimalne mierniki: spadek „nie wiem” w pytaniach o branżę/stanowisko/miejsce pracy w klasach kończących; wzrost odsetka uczniów deklarujących plan (edukacyjny lub zawodowy) z uzasadnieniem i scenariuszem alternatywnym.

Horyzont + odpowiedzialni: 1 semestr; dyrektorzy szkół + doradcy zawodowi + wychowawcy klas kończących.

Rekomendacje z badania „Barometr”: organy prowadzące

„Barometr” jako narzędzie zarządcze: łączenie diagnozy z planem działań

Wprowadzenie: badanie „Barometr” zostało zaprojektowane jako pomiar populacyjny i cykliczny, umożliwiający analizy porównawcze (w tym terytorialne i według typów szkół). Jego największa wartość ujawnia się wtedy, gdy wyniki są **wbudowane w proces decyzyjny**, a nie pozostają wyłącznie raportem diagnostycznym. Badanie może pełnić rolę regionalnego „radaru” – pokazuje, gdzie kumuluje się niepewność, jak układają się aspiracje młodzieży i jakie są potencjalne konsekwencje dla sieci szkolnej i polityki rynku pracy.

Cel: włączyć wyniki badania „Barometr” do cyklicznego zarządzania edukacją i (re)organizowania systemu doradztwa zawodowego w regionie/powiecie oraz kierować wsparcie tam, gdzie jest najbardziej potrzebne.

Działania – przesłanki wdrożeniowe:

- Wyniki powinny służyć **targetowaniu zasobów**: tam, gdzie wysoki jest udział „nie wiem”, rośnie ryzyko decyzji przypadkowych, a w konsekwencji – niedopasowań edukacyjno-zawodowych i „utknięcia” w słabszych trajektoriach.
- Kluczowe jest podejście „**typ szkoły x powiat/subregion**”: interwencje powinny odpowiadać lokalnym profilom, a nie uśrednieniom wojewódzkim.
- Warto wdrożyć prostą zasadę zarządzania opartego na dowodach: po publikacji wyników powstaje **krótki plan działań** (priorytety, odpowiedzialni, termin, spodziewany efekt), co zabezpiecza przełożenie danych na praktykę.
- Utrzymanie cykliczności wymaga inwestycji w **infrastrukturę udziału szkół**: komunikację sensu badania, zwrot wyników, jasne oczekiwania i minimalizowanie kosztów organizacyjnych po stronie placówek.

Minimalne mierniki: istnienie planu działań po każdej fali; wzrost pokrycia terytorialnego i udziału szkół; spadek „białych plam”; utrzymanie porównywalności rdzenia pytań w kolejnych pomiarach.

Horyzont + odpowiedzialni: 6–12 miesięcy; organ prowadzący + dyrektorzy szkół (w zależności od modelu regionalnego).

Rekomendacje z badania „Barometr”: doradcy zawodowi

Doradztwo oparte na niepewności i scenariuszach (a nie tylko na preferencjach)

Wprowadzenie: w danych z badania „Barometr” **bardzo istotna jest kategoria „nie wiem” w obszarach, które są kluczowe dla decyzji:** charakter pracy, branża, miejsce pracy. Jednocześnie widoczny jest komponent mobilności (w tym praca za granicą). To oznacza, że **skuteczne doradztwo zawodowe powinno normalizować niepewność jako etap procesu decyzyjnego** i pracować na scenariuszach, a nie ograniczać się do „odkrywania zainteresowań”.

Cel: zwiększyć skuteczność doradztwa zawodowego jako procesu domykającego decyzję oraz wspierającego realistyczne scenariusze edukacyjno-zawodowe.

Działania – przesłanki wdrożeniowe:

- Doradztwo zawodowe powinno być projektowane jako **proces**, którego miernikiem jest redukcja niepewności i przejście do konkretnego (plan/scenariusz), a nie liczba przeprowadzonych konsultacji.
- Warto pracować równolegle na **dwóch scenariuszach** (główny + alternatywny), co zmniejsza ryzyko zawieszenia i ułatwia uczniom podejmowanie decyzji etapowych.
- Wątek mobilności (region/Polska/zagranica) powinien być traktowany jako **część decyzji**, bo ma konsekwencje dla wyboru kwalifikacji, ścieżki edukacyjnej i strategii wejścia na rynek pracy.
- Dane z badania „Barometr” mogą służyć jako narzędzie **segmentacji wsparcia** (LO/technikum/branżowa; płeć; terytorium) oraz normalizacji („niepewność jest częścią procesu”), przy zachowaniu uważności, by nie stygmatyzować grup.

Minimalne mierniki: spadek „nie wiem” w szkołach/rocznikach objętych wsparciem; wzrost odsetka uczniów z planem; poprawa dopasowania interwencji do typu szkoły i profilu lokalnego.

Horyzont + odpowiedzialni: 1 semestr; doradcy zawodowi + dyrektorzy (organizacja pracy) + organ prowadzący (warunki kadrowe).